

Nord-Salten Kraft AS
Strandveien 2
8276 ULVSVÅG

Deres ref

Vår ref
18/1277-

Dato
5.2.2019

Nord-Salten kraft AS. Tillatelse til endring av minstevannføringsslipp fra Forsanvatn kraftverk i Steigen kommune

Innledning og bakgrunn

Nord-Salten Kraft AS (NSK) fikk ved kongelig resolusjon av 26. juni 2009 tillatelse til å regulere Forsanvatn med 5 meter, samt å bygge Forsanvatn kraftverk. Forselva går fra Forsanvatn og ned til fjorden. Elva har anadrom strekning som strekker seg fra utløpet til fjorden og om lag 1 km oppover. Det var et viktig tema i konsesjonsbehandlingen at denne strekningen skulle ivaretas.

I konsesjonen er det forutsatt minstevannføringsslipp i Forselva i sommerhalvåret. I denne perioden er det et krav om at halvparten skal slippes fra dammen i Forsanvatn. Resterende vannmengde kan slippes gjennom Forsanvatn minikraftverk som ble tillatt bygget lenger ned i elven, dvs. øverst på anadrom strekning. Så lenge magasinet ikke er blitt fylt tilstrekkelig (HRV -1), slippes imidlertid alt vannet fra Forsanvatn minikraftverk. Det er også bygget et smoltanlegg i samlokalisering med kraftanlegget, og vannuttaket til smoltanlegget har i dag prioritet før oppfylling av magasinet.

Søknaden

I konsesjonen er det forutsatt at det slippes minimum 0,4 m³/s i Forselva i sommerhalvåret, fra 1. mai og frem til 1. september. I samme periode er det et krav om at minimum 0,2 m³/s skal slippes fra dammen i Forsanvatn. NVE mottok en søknad den 28. april 2017 fra NSK om å flytte det pålagte minstevannføringsslippen i perioden mai-september fra dam i Forsanvatn

til å slippe all den pålagte minstevannføringen fra Forsan minikraftverk beliggende øverst på anadrom strekning (kote 35).

For å kunne opprettholde en minstevannføring på minimum 0,2 m³/s fra Forsanvatn, må det sprenges en kanal gjennom noen rygger mellom hoveddelen av magasinet og frem til dammen. Disse ryggene er med på å opprettholde vannstanden i et par loner mellom Forsanvatn og dam Forsanvatn. Disse lonene vil ifølge NSK bli tørrlagt ved lav vannstand i Forsanvatn dersom kanalen blir etablert. NSK opplyser også at Forsanvatn i normalår ikke når HRV -1 før tidligst siste halvdel av juli. NSK mener derfor at de negative konsekvensene ved etablering av minstevannføringsslipp er større enn de positive effektene og ønsker å slippe hele minstevannføringsslipet gjennom minikraftverket.

Høringsuttalelser og NVEs innstilling

NVE sendte planendringssøknaden på en begrenset høring i august 2017 og mottok fire uttalelser. *Steigen kommune* støtter ikke NSKs endringsforslag. Kommunen kan ikke se at det er kommet inn nye momenter etter at det ble gitt konsesjon til utbyggingen. Kommunen mener at det i stedet må stilles krav til metoder og utførelse av arbeidet ved Forsanvatn, slik at minstevannføring kan slippes i fossen med minst mulige konsekvenser. *Fylkesmannen i Nordland* mener miljøkonsekvensene vil bli noe mindre ved det omsøkte alternativet. Under forutsetning at anadrom fisk ikke blir skadelidende, anbefaler også *Nordland fylkeskommune* å innvilge søknaden om endring av vannslippet. *Grunneier Ernst Skoglund* opplyser at vadet stort sett har vært tørrlagt etter at reguleringen ble gjennomført i 2012, og som har medført at det er svært vanskelig å benytte båt. En endring som omsøkt vil ifølge Skoglund ikke løse problemene.

NVE legger vekt på de vurderingene som ble gjort før konsesjonsvedtaket i 2009. Etter NVEs syn er det reguleringen av Forsanvatn og fjerning av fossene i Forselva som i størst grad vil redusere landskapsverdiene i området. NVE viser til opprinnelig innstilling hvor det bl.a. uttales:

«Fra Forsanvatnet renner Forselva over bart fjell i små stryk og fosser . (. . .) Det største fallet, Storfossen, er et markant landskapselement. Mange av høringsinstansene er opptatt av at opplevelsesverdien rundt fossen blir borte. (. . .). Den øverste delen av utbyggingsstrekningen går over blankskurte fjell og de negative konsekvensene kan her til en viss grad avbøtes med slipp av minstevannføring.»

NVE er enig med kommunen i at det heller må stilles krav til metoder og utførelse av arbeidet oppe ved utløpet av Forsanvatn, fremfor å tørrlegge fossen gjennom hele året. NVE mener det må være mulig å etablere en kanal som sikrer minstevannføring uten at de tekniske inngrepene vil forringe landskapsbildet i området vesentlig.

Departementet avholdt møte med NSK i oktober 2017. Etter møtet mottok departementet en nærmere presentasjon av hva NSK mener er fordeler og ulemper med konsesjonsgitt løsning

sammenlignet med omsøkt endring, herunder grafer over faktiske tilsigsmålinger og bilder som viser tiltaksområdet.

Departementets vurdering

Fastsatt manøvreringsreglement er en del av vilkårene i en konsesjon. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 9 kan Kongen eller departementet etter søknad fra vassdragsanleggets eier endre betingelsene i en gitt konsesjon etter loven. Departementet anser ikke denne saken å være av en slik art at den må legges frem for Kongen for avgjørelse.

Terrestrisk miljø

Rundt Forsanvatnet består vegetasjonen av lyngheier med noe bjørk. Det er lite vegetasjon helt inntil vannet. Fra utløpet av Forsanvatnet og nedover går elva i ganske strie stryk over blankskurt berg. Det er minimalt med planter langs elva på dette strekket, men ned mot kote 35 der utløpet til minikraftverket ligger, er det noe mer vegetasjon langs elva. Det er ikke registrert botaniske verdier eller viktige naturtyper på strekningen mellom Forsanvatnet og utløpet til minikraftverket. Ved den nedre delen av elva er det registrert rikere partier med innslag av kalkkrevende arter.

I lonene ved utløpet av Forsanvatnet, hvor det etter de konsesjonsgitte vilkårene skal kanaliseres for slipp av minstevannføring fra dammen, er det registrert rødstilk, fossefall og strandsnipe. Ellers er det registrert flere fuglearter ved Forsanvatnet, herunder enkelte rødlistearter. Nordsiden av Forsanvatnet er nevnt som det viktigste området for fugl. Langs Forselva lenger nede mot Forsbukta er det registrert rødlistede arter som gjøk, oter, jerv, gaupe og hare. Selve tiltaksområdet er ikke vurdert å være verdifullt for artene og det terrestriske miljøet ved Forsanvatnet og Forselva er vurdert til å ha liten til middels verdi.

Minstevannføringen fra Forsanvatn er tilsigsavhengig. Vannføring mellom dammen og minikraftverket beliggende på kote 35 begrenser seg normalt til perioder fra sensommer til høstmånedene. Det er ikke alle år det vil være vann på strekningen, da magasinet ikke alltid vil fylles til HRV-1, se nærmere om dette nedenfor. Departementet bemerker at de tørre periodene vil oppstå selv om det etableres minstevannføring fra dammen. Å slippe alt av minstevannføring fra minikraftverket vil derfor ikke føre til betydelig forskjell på flora eller fauna langs Forselva på sikt.

Akvatiske forhold

Det er ikke registrert verdifulle naturtyper knyttet til utløpsområdet av Forsanvatn eller i øvre del av Forselva. I Forsanvatnet er det ørret. Tilløpsbekkene til vatnet er de viktige gyteområdene. I Forselva er det både stasjonær og anadrom ørret. Den anadrome delen av elva stopper ved fossen ved kote 35. Forselva vurderes til å ha liten verdi for akvatisk miljø mellom dammen og kote 35. Det er ikke registrert fisk eller verdifulle områder for akvatisk miljø på denne strekningen, og departementet bemerker at det ikke vil medføre betydelig forskjell for vannmiljøet å la all minstevannføring slippes fra kote 35 i stedet for fra dammen.

Landskapsvirkninger

Landskapet rundt Forsanvatnet er dominert av fjelltopper og det er bratte sider rundt selve vatnet. Landskapet ved Forsbukta med Forselva er vurdert å ha liten til middels verdi. Forselva er et godt synlig landskapselement, og slipp av all minstevannføring fra minikraftverket i stedet for Forsanvatnet vil føre til at elva sjeldnere fremtrer slik.

Konsesjonæren viser til at det må en del sprengning til for å lage de nødvendige kanalene og at dette utvilsomt vil lage synlige sår i terrenget. Den ene kanalen kan bli opptil 100 m lang. Det vil også bli et overskudd av masser som må plasseres i magasinet eller i terrenget. Søker påpeker at dette vil lage synlige sår i terrenget ved Forsanvatn. Området er i dag relativt urørt og uten veitilknytning. Fordi landskapet ved Forsanvatn er vurdert å ha mindre verdi enn Forsbukta med Forselva, blir konsekvensen litt større for landskapet ved endringsalternativet (liten til middels negativ) enn ved konsesjonsgitt løsning (liten negativ). Vannføring fra restfeltet er i dag synlig i nedbørsperioder og ved snøsmelting. Ved etablering av minstevannføring fra dammen vil det oftere være vann på denne strekningen. Det er og vil være store variasjoner mellom ulike år, se nærmere nedenfor. Enkelte tørre år vil det ikke bli slipp fra dammen i det hele tatt.

Friluftsliv

Området rundt Forsanvatn er lite egnet for friluftslivsaktiviteter. Bruken av området er primært knyttet til kortere fotturer, kombinert med fiske, jakt eller bærplukking. Jakt og fiske er beholdt grunneierne. Det samme gjelder Forselva. Området ved Forsbukta har også relativt lav bruksfrekvens. Søker mener konsekvensene av sjeldnere vannføring i elva må vurderes som noe mindre for friluftslivsaktivitetene enn konsekvensene av redusert vannstand i lonene ved utløpet av Forsanvatnet.

Grunneierne viser til at vadet før elveutløpet benyttes som landingsplass, havn og lagringsplass for båtene som ligger i Forsanvatn. Grunneierne opplyser at det har blitt tørt i vadet etter oppdemmingen, men konsesjonæren mener at det kan gjøres tiltak her som gjør det enklere for dem som skal ut i båt på Forsanvatn. Som et mulig tiltak har NSK nevnt å bygge en terskel som permanent hever tjønnene opp mot HRV –20 cm. Dette vil kunne gi lonene ved utløpet mer stabil vannstand. En kanalisering vil ifølge søker forverre tilstanden for båteierne.

Reindrift

Området fra Forsbukta og opp til Forsanvatn brukes til vinterbeite. Det går også en trekklei langs østsiden av lonene ved utløpet. Området er vurdert til å ha middels verdi for reindriften og konsekvensen er vurdert som "liten negativ" for det konsesjonsgitte alternativet. Anleggsarbeidet for å tilrettelegge for minstevannføringsslipp fra dammen, kan føre til noe forstyrrelser for reinen. Ved slipp av all minstevannføring fra minikraftverket vil konsekvensen for reindriften reduseres til ubetydelig.

Departementets samlede vurdering og konklusjon

NVE viser til at mange høringsinstanser la vekt på viktigheten av vannføringen i Storfossen da konsesjon for reguleringen og utbyggingen ble gitt i 2009. Slipp av minstevannføring ble derfor ansett som et viktig avbøtende tiltak for å ivareta noe av kvalitetene ved Forselvas øvre del, i tillegg til at anadrom strekning skulle sikres vann gjennom hele året. Departementet var enig i denne vurderingen. Da konsesjonen ble gitt ville ifølge NVEs beregninger den tillatte reguleringen medføre at Forsanvatn ville nå HRV -1 m i slutten juni måned i et middelår og vannslipp herfra være mulig det meste av sommeren.

Årstilsiget til Forsanvatn er mindre enn tidligere antatt. Beregnet gjennomsnittlig årstilsig før utbyggingen tilsa en produksjon nær 36 GWh. Gjennomsnitt for perioden 2014-2018 viser årstilsig som tilsvarer mindre enn 29 GWh. Vannslipp fra Forsanvatn har vist seg å ikke være mulig før tidligst juli måned. NSKs vannmålinger etter utbyggingen viser relativt store variasjoner over år. I 2014 var magasinet fylt opp til HRV-1 fra om lag midten av september. Kravet for minstevannsslipp oppe fra Forsanvatnet gjelder kun frem til 1. september, og denne sommeren ville et derfor ikke blitt noe slikt slipp. 2015 var et nedbørsrikt år, og da var magasinet tilstrekkelig fylt opp fra tidlig juli. I 2015 var imidlertid ikke smoltanlegget startet opp ennå. Det er en klausul i manøvreringsreglementet at *"Fram til 1/9 skal det ikke tappes under HRV-1 m med mindre det er nødvendig av hensyn til vannbehovet til et eventuelt smoltanlegg"*. Smoltanlegget må ha vann hele året og tar i realiteten mye av det magasinerte vannet. I 2017 viser målingene at det skulle vært sluppet vann fra Forsanvatnet fra om lag medio august.

Etter 1. september kan magasinet tappes lenger ned for å lage en buffer for større nedbørsmengder. Når dette gjøres, vil det ikke slippes vann fra dammen etter denne datoen. Perioden med minstevannføring fra dammen vil de fleste år derfor bli relativt kort. Konsesjonæren antar at man i et normalår ikke vil komme opp mot HRV-1 i det tidsrommet det er pålagt slipp fra utløpet av Forsanvatnet når smoltanlegget får det vannet det trenger. Enkelte år vil det ikke bli slipp fra dammen i det hele tatt, da vannføringen i magasinet ikke blir fylt opp til HRV-1 i løpet av sesongen. Dette var situasjonen både i 2016 og 2018.

Storfossen fremstår ikke lenger som noe tydelig landskapselement etter utbyggingen. Dette sies i NVEs innstilling av 2007 før gjeldende konsesjon ble gitt:

«Den øverste delen av utbyggingsstrekningen går over blankskurte fjell og de negative konsekvensene kan her til en viss grad avbøtes med slipp av minstevannføring. I selve fossen vil slipp av minstevannføring gi begrenset visuell effekt. Når det gjelder det flate partiet i nedre deler av elva kan en slipp av minstevannføring, samt etablering av terskler, opprettholde et vannspeil og dermed avbøte på redusert vannføring.» (understreket her)

NVE mener at det må være mulig å etablere en kanal uten at de tekniske inngrepene vil forringe landskapsbildet i området vesentlig, men har ikke vist til noen alternativ løsning. Departementet bemerker at området i dag er relativt urørt og uten veitilknytning. Departementet viser til at Fylkesmannen i Nordland mener miljøkonsekvensene vil bli noe

mindre ved endringsalternativet. Ved slipp av all minstevannføring fra minikraftverket vil det ikke bli noe anleggsarbeid nær beiteområder og konsekvensen for reindriften vil reduseres til ubetydelig. Å slippe alt av minstevannføring fra minikraftverket vil ifølge utredningen heller ikke føre til betydelig forskjell på flora eller fauna langs Forselva på sikt. Departementet viser til at den anadrome delen av elva stopper ved fossen ved kote 35. Forselva vurderes til å ha liten verdi for akvatisk miljø og ifølge konsekvensutredningen er det ikke registrert fisk eller verdifulle områder for akvatisk miljø på strekningen mellom dammen og kote 35. De øvre delene av elva vil i alle tilfeller være mer eller mindre tørrlagt store deler av året. Departementet bemerker at det ikke vil medføre betydelig forskjell å la all minstevannføring slippes fra kote 35 i stedet for fra dammen. Målinger viser at de tørre periodene vil oppstå selv om det etableres en anordning med minstevannføring fra dammen. De årene tilsiget er stort nok til å slippe vann fra dammen, vil vannslippperioden likevel bli relativt kort.

Etter en samlet vurdering finner Olje- og energidepartementet at fordelene ved slipp av all minstevannføring fra minikraftverket er større enn ulempene ved å etablere vannslippsanordning ved Forsanvatn.

Departementet forutsetter god dialog med grunneierne i området for å finne løsninger som ivaretar fiske- og fritidsinteressene ved Forsanvatn og Forselva. Det forutsettes videre at konsesjonæren skal så snart som mulig fremlegger en plan for mulige avbøtende tiltak ovenfor NVE. Kommunen skal også forelegges planene for uttalelse.

Vedtak

I medhold av lov om regulering og kraftutbygging § 9 gis Nord-Salten Kraft AS tillatelse til å endre vilkår om slipp av minstevannføring som fastsatt i kgl.res. 26. juni 2009 til et minstevannføringsslipp som omsøkt i brev av 28.4.2017.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Anne Haug
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Norges vassdrags- og energidirektorat